

עפ"ת 18224/05/18 - מדינת ישראל נגד אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 18224-05-18 מדינת ישראל נ' אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

בפני כבוד השופטת ד"ר חיה זנדברג
המעוררת מדינת ישראל
נגד
המשיבה אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ

החלטה

ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום לתעבורה בירושלים (כב' השופט ארנון איתן) בתת"ח 11316-12-17 מיום 16.4.2018.

כתב האישום

- ביום 20.12.2017 הוגש נגד המשיבה כתב אישום לבית משפט השלום בירושלים (תת"ח 11316-12-17). בכתב האישום נאמר כי המשיבה היא חברה פרטית בע"מ, הרשומה בישראל, והיא בעלת רישיון להפעלת שירות אוטובוסים בקו שירות מס' 52 מרחוב רוזנטל, כנפי נשרים, בירושלים לתחנת הרכבת הקלה בגבעת התחמושת בירושלים.
- ביום 20.12.2016 בסביבות השעה 08:55 המתינה בתחנת האוטובוס ברחוב שאולזון/ רוזין נכה על כיסא גלגלים שהייתה ללא מלווה (להלן - הנוסעת). נהג אוטובוס הגיע לתחנה ועצר בה. הנהג פתח את הדלת האחורית, פתח את הרמפה להעלאת הנוסעת, וסייע לה לעלות עם כיסא הגלגלים לאוטובוס.
- אולם, הנהג לא הצליח לחגור את כיסא הגלגלים לאוטובוס מכיוון שחגורת הבטיחות המעגנת את כיסא הגלגלים לאוטובוס לא הייתה תקינה, ונוסעת אחרת החזיקה את כיסא הגלגלים לאורך כל הנסיעה.
- בגין העובדות המתוארות לעיל יוחסו למשיבה עבירה של אי הפעלת שירות סדיר, עבירה לפי תקנה 399(א) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן - התקנות), ולפי סעיף 62(1) וסעיף 68 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן - הפקודה); עבירה של הסעת נוסעים שלא בנוחות ובבטיחות, עבירה לפי תקנה 416 לתקנות ולפי סעיף 62(1) וסעיף 68 לפקודה; עבירה של אי הבטחת ביטחון הנוסעים, עבירה לפי תקנה 436 לתקנות ולפי סעיף 62(1) וסעיף 68 לפקודה; ועבירה של אי תקינות האוטובוס, חלקיו ואביזריו, עבירה לפי תקנה 407 לתקנות ולפי סעיף 62(1) וסעיף 68 לפקודה.

הכרעת הדין

- ביום 12.4.2018 הורשעה המשיבה על פי הודאתה במיוחס לה בכתב האישום.

גזר הדין

עמוד 1

6. לאחר שמיעת טיעונים לעונש, גזר בית המשפט קמא את עונשה של המבקשת כדלקמן:

(א) קנס בסכום של 5,000 ₪.

(ב) פיצויים למתלוננת בסך 1,000 ₪.

הערעור

7. על גזר דין זה הגישה המדינה את הערעור הנוכחי, ובו טענה כי הקנס שהוטל על המשיבה נמוך מאד מרף הענישה הראוי והמקובל, וכי האינטרס הציבורי כבד המשקל לאפשר לנכים לנסוע בתחבורה ציבורית מחייב הגדלת הקנס שהוטל על המשיבה במידה ניכרת.

8. מנגד, באת-כוח המשיבה הדגישה כי אגד רואה חשיבות רבה לאפשר לנכים לנסוע בבטחה בתחבורה הציבורית, וכי לשם כך אגד פועלת רבות להדרכת נהגים, לעריכת ביקורות סמויות, ועוד. באת כוח המשיבה עמדה על פעולתו הראויה של נהג האוטובוס, וצינה כי, שלא כטיעוני המערערת, רף הענישה הראוי והמקובל מתיישב היטב עם הקנס שהוטל בבית המשפט קמא.

הפסיקה ומתחם הענישה

9. הצדדים הקדישו דיון נרחב לסוגיית רף הענישה הנוהג במקרים מעין העבירות המיוחסות למשיבה, ולא הייתה מחלוקת בין הצדדים כי הפסיקה הקיימת בנושא מעטה עד מאד, כאשר כל צד מבקש לאבחן את הפסיקה שהגיש חברו. מכל מקום, נראה שלא הייתה מחלוקת בין הצדדים שבמובנים מסוימים קשה לדבר על רף ענישה נהוג בעבירות המיוחסות למשיבה במקרה הנוכחי.

10. המדינה הפנתה בהקשר זה לפסיקה להלן:

(א) רע"פ 6198/10 **אגד נ' מ"י**, פורסם ב**נבו** (2010) - דובר שם במקרה בו במועד מסוים היה על אגד לקיים נסיעה בינעירונית מסוימת, אך הנסיעה לא בוצעה. בית המשפט העליון (כב' השופט ג'ובראן) אישר שם גזר דין שכלל קנס בסך 30,000 ₪ ופיצוי למתלוננת בסך 1,000 ₪. בית המשפט העליון הוסיף וציין כי ראוי להעניק "משקל הולם לאינטרס הציבורי בתפקוד ראוי של חברות העוסקות בתחבורה ציבורית ולהקפדה על תנאי הרישיון. האינטרס הציבורי מחייב נקיטה בענישה מרתיעה של חברות ההסעה הנוהגות בזלזול בציבור הנוסעים התלויים בשירותיהן".

(ב) ע"פ (י-ם) 2185/10 **אגד נ' מ"י**, פורסם ב**נבו** (2011) - דובר שם במקרה בו אוטובוס בינעירוני היה אמור לצאת מהתחנה המרכזית בירושלים בשעה מסוימת, אולם האוטובוס הגיע לתחנה באיחור של 12 דקות. בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטת חנה בן-עמי) אישר שם גזר דין שכלל קנס בסך 30,000 ₪ ופיצוי למתלונן בסך 1,000 ₪.

(ג) ע"פ (י-ם) 7999/10 **אגד נ' מ"י**, פורסם ב**נבו** (2011) - דובר שם במקרה בו נהג האוטובוס לא עצר בתחנה אלא חלף על פניה למרות שבתחנה המתינו לו נוסעת וארבעת ילדיה. בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט אמנון כהן) אישר שם גזר דין שכלל קנס בסך 30,000 ₪ שהוטל על אגד, בנוסף לקנס של 1,000 ₪ שהוטל על הנהג עצמו, וכמו כן אגד חויבה לשלם למתלוננת פיצוי בסך 3,000 ₪.

(ד) עפ"ג (מרכז) 44024-02-10 **אגד נ' מ"י**, פורסם ב**נבו** (2010) - דובר שם במקרה בו נהג האוטובוס התנהג בצורה בלתי נאותה לנוסעת. בית המשפט המחוזי מרכז (כב' השופטים אברהם טל, רות לורך וצבי דותן) קיבל שם את ערעורה של אגד, וציווה כי על אגד לשלם קנס בסך של 20,000 ₪, הנהג חויב בקנס בסך של 7,000 ₪, וכן אגד חויבה בתשלום פיצויים לשני נוסעים בסך של 1,000 ₪ לכל אחד.

(ה) ע"פ (י-ם) 2297/08 **סופרבוס נ' מ"י**, פורסם ב**נבו** (2008) - דובר שם במקרה בו נהג האוטובוס נכנס עם האוטובוס לתחנת אוטובוס לצורך תדלוק, כשהנוסעים באוטובוס, ובהמשך "דילג" האוטובוס על שתי תחנות. בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' סגן הנשיא עוני חבש), בקבלו את ערעורה של סופרבוס, קבע כי החברה תשלם קנס בסך 25,000 ₪, מנהל החברה ישלם קנס בסך 4,000 ₪; מנהל המחוז בחברה

ישלם קנס בסך 2,000 ₪, ונהג האוטובוס ישלם קנס בסך 500 ₪. כן חויבה החברה בתשלום פיצוי למתלון בסך 500 ₪.

(ו) ע"פ (י-ם) 2389/08 **אגד נ' משרד התחבורה**, פורסם בנבו (2008) - דובר שם בשני מקרים בהם נסיעה בינעירונית, שהייתה אמורה להתבצע במועד מסוים, לא בוצעה כלל. בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטת נאוה בן-אור) אישר גזר דין, לפיו הוטל על אגד קנס של 20,000 ₪ בגין כל אחד מהמקרים.

11. המדינה טענה כי מהפסיקה דלעיל - שעוסקת בסוגיות של חשיבות השירות הנאות בתחבורה הציבורית - עולה כי רף הענישה שיש להחיל בענייננו הוא גבוה פי כמה וכמה מהעונש שנגזר על המשיבה בבית המשפט קמא.

12. נציגת המדינה אף הזכירה בטיעוניה את פסק-הדין שניתן בעפ"ת (י-ם) 24508-08-13, 10914-09-13 **אגד נ' מ"י**, לא פורסם (2013). דובר שם במקרה בו הוגשו נגד אגד 7 כתבי אישום, ובמסגרת כולם יוחסו לאגד עבירות שעניינן אי-עיונו של כיסא הגלגלים של נכה לאוטובוס. בית המשפט לתעבורה ציין כי מתחם העונש ההולם בעבירות אלו הוא קנס שינוע בין 20,000 ₪ ל-40,000 ₪ בגין כל עבירה, וגזר על אגד קנס בסך 30,000 ₪ וכן פיצויים למתלוננים בסכומים שנעו בין 4,000 ₪ ל-5,000 ₪. פסק-דינו של בית המשפט לתעבורה בוטל בהסכמה בבית המשפט המחוזי, עקב ביטול צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסעה באוטובוסים ובמוניות), התשל"ד-1974, הוא הצו מכוחו הוגשו כתבי האישום שנדונו שם. לפני משורת הדין, הוסכם שאגד תישא בתשלום הפיצויים למתלוננים. נציגת המדינה סברה שחרף ביטולו המוסכם של פסק-הדין על-ידי בית המשפט המחוזי, עדיין יש בדברים כדי ללמד על רף הענישה המתאים בעבירה בה עסקינן.

13. מנגד, באת כוחה של אגד טענה שלא ניתן להסתמך על הפסיקה אליה הפנתה המדינה, אשר כולה עוסקת במקרים שונים לחלוטין, ואין בה הידרשות למקרים שעניינם הנגשתם של נכים לנסיעה בתחבורה ציבורית. פסק-הדין היחידי שעסק בעובדות ובעבירות הקרובות לסוגייתנו הוא פסק-הדין בעפ"ת 24508-08-13 הנ"ל, אולם, לטענתה, משפסק-הדין בוטל בערעור לא ניתן לייחס כל משקל לפסיקת בית המשפט לתעבורה שם.

14. בנסיבות אלו, בהן אין למעשה פסיקה הנוגעת לענייננו, ראוי לפנות - כך לטענת באת-כוח אגד - לרף ענישה הנוהג בהסדרי טיעון במקרים מעין אלו. שכן, כך לפי הנטען, מרבית המקרים בהם מיוחסות לאגד עבירות תעבורה מעין אלו הנדונות בענייננו מסתיימים בהסדרי טיעון.

15. באת כוח אגד הפנתה לשני הסדרי טיעון, שנחתמו בשנה האחרונה ממש, בין המדינה לאגד בגין עבירות שעוסקות בעבירות של אי הסעה בבטחה של נוסעת בכיסא גלגלים. בשני המקרים הללו הסדר הטיעון הייתה קנס בסך 6,500 ₪ ופיצוי למתלוננת בסך 1,000 ₪ (תת"ח 11321-12-17, כב' השופט נאיל מהנא, פסק-דין מיום 12.2.2018; תת"ח 3290-09-17, כב' השופט ארנון איתן, פסק-דין מיום 21.12.2017).

16. באת כוח אגד הטעימה שהסדרי הטיעון הללו עסקו במקרים חמורים יותר מהמקרה הנוכחי, שכן בהם הועלו טענות נגד הנהג, ואילו במקרה הנוכחי אין חולק שהנהג נהג כראוי. נראה שהתנהגותו הראויה של נהג האוטובוס במקרה הנוכחי היא שהכריעה את הכף והביאה את בית המשפט קמא לגזור את הקנס שהטיל על אגד. מכיוון שכן, טענה באת כוח אגד כי לא נפלה שגגה בקנס שהוטל על ידי בית המשפט קמא, ואין עילה להתערב בו, שכן הוא אינו חורג מרף הענישה הנוהג, כעולה מהרף המקובל בהסדרי טיעון.

17. וראוי לעיין בהקשר זה בדברי בית המשפט קמא בגזר דינו:

"עיון בפסיקה הנוהגת מלמד כי קשת האירועים שנדונה הינה מועטה ובדרך כלל מסתיימים רוב התיקים בהסדרי טיעון הכוללים קנסות כספיים ופיצוי בסכום כולל שבין 10,000 ₪ ל-12,000 ₪" (שם, בפסקה 3 לפסק הדין).

18. לפיכך, כאמור, סברה באת-כוח אגד כי דין הערעור להידחות.

דין והכרעה

19. לאחר העיון, החלטתי לקבל את הערעור ולצוות כי על המערערת יגזר קנס בגובה 10,000 ₪ חלף הקנס שנגזר עליה בבית המשפט קמא. להלן נימוקיי.

הערך המוגן

20. סעיף 40ב לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קובע כי העיקרון המנחה בענישה הוא עקרון ההלימה, כלומר קיומו של יחס הולם בין העבירה בה הורשע הנאשם לבין העונש המוטל עליו. סעיף 40ג(א) לחוק העונשין קובע כי לשם קביעת מתחם העונש ההולם יתחשב בית המשפט **"בערך החברתי"** שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, **במדיניות הענישה** הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה" (ההדגשות הוספו).

21. נוכח המורכבות במדיניות הענישה הנוהגת, כפי שטענו הצדדים, ראוי להוסיף ולהעמיק את העיון בערך החברתי המוגן שנפגע בעטייה של העבירה בה הורשעה המשיבה במקרה הנוכחי.

זכויות אנשים עם מוגבלות

22. הערך החברתי המוגן, שנפגע בעניינו, הוא הערך שתכליתו הגנה על זכויות אנשים עם מוגבלות, על מנת לאפשר להם להשתמש בתחבורה הציבורית ולהתנייד בה בנוחות ובבטחה. על חשיבותו ועקרונותיו של ערך זה ניתן ללמוד, באופן בלתי אמצעי, מעיון בשיר המקל, שהוא משירי העיוורון של המשורר ארז ביטון, ובו מתאר המשורר את תחושותיו בשעה שהוא מבקש לחצות את הכביש, בסיוע מקל העיוורים ובסיועם של ילדים החוצים עמו את הכביש:

"כשהילדים חוצים אתי את הכביש

אני אומר להם,

אני איש רכות,

המקל שבידי

לא בשביל להכות,

וכשהם עוזבים אותי

ברחוב המתעקל,

רק אני נשאר ילד פוחד מן המקל".

23. תחושות אלו של המשורר, מהן עולה חשיבות זכותו של האדם עם המוגבלות לזכות להנגשה מלאה בכביש ובציבור, מצאו ביטוי המובהק בהוראות החוק. חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 (להלן - חוק השוויון) קובע **עקרונות יסוד** בהקשר זה, והם:

"זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ומחויבותה של החברה בישראל לזכויות אלה, מושתתות על ההכרה בעקרון השוויון, על ההכרה בערך האדם שנברא בצלם ועל עקרון כבוד הבריות" (סעיף 1 לחוק השוויון).

24. המחוקק אף ראה לנכון לבאר מהי מטרתו של חוק השוויון, ורוח הדברים וכוונת המחוקק ברורים הם:

"חוק זה מטרתו להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו".

25. דבריו אלו של המחוקק - הנושאים אופי מובהק של הגנה על זכויות האדם, צריכים לעמוד לנגד עינינו בשעה שאנו נדרשים לסוגיה הניצבת בפנינו. וראו גם דברי כב' השופט (כתוארו אז) רובינשטיין ברע"פ 5273/12 **גיא נ' מ"י**, פורסם ב**נבו** (2013):

"המשפט הישראלי מכיר, וכן ראוי לו, בכבודם ובזכותם של אנשים בעלי מוגבלות לכבוד ולשוויון. הכרה זו באה לידי ביטוי סמלי עם חקיקת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות... חלק בלתי נפרד מזכותו של בעל המוגבלות לכבוד ולשוויון היא הזכות לנגישות... פשיטא כי יש צורך ליתן לכך ביטוי בהכרעה פרשנית בנושאים כגון עניינו" (שם, בפסקה כ' להחלטה).

26. דברים אלו מובילים למסקנה כי לא ניתן לקבל את הקנס, שהוטל על המשיבה במקרה הנוכחי, כקנס המשקף את מידת הענישה הראויה. התנהגותו של הנהג במקרה הנוכחי הייתה, אמנם, ראויה, ויש לברך את אגד על כך שהנהג שהעסיקה נהג כראוי וכמצופה, אך אין בה כדי ליתר את העובדה שבפועל, במבחן התוצאה, הנוסעת נאלצה לנסוע באוטובוס שלא בבטחה, כשכיסא הגלגלים אינו מעוגן בחגורת בטיחות, ונוסעת אחרת מתנדבת להחזיק, לאורך הנסיעה כולה, את כיסא הגלגלים.

27. תוצאה זו אסור היה שתקרה. לא רק שהדברים פגעו בנוסעת המסוימת, אלא יש בדברים כדי להרתיע אחרים, המתניידים בכיסא גלגלים, מלהשתמש בתחבורה הציבורית. מטרתו של חוק השוויון היא, בין היתר, לתת לאדם עם המוגבלות "מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו". על כן, הנוסעת לא הייתה אמורה להימצא במצב בו היא תלויה בחסדיה ובטוב ליבה של הנוסעת האחרת, שהתנדבה לסייע.

28. הנוסעת הייתה זכאית, במצוותו של המחוקק, לחיות את חייה "בעצמאות מרבית... ובכבוד". לא כך אירע, ועל הענישה שצריכה להיות מוטלת על אגד להלום את חומרת העבירה בה הורשעה, כמתחייב מהערך המוגן שבבסיס העבירה.

29. בעניין זה ראוי להביא מדברי בית המשפט קמא שקבע לאמור:

"אין ספק כי הנהג פעל כמצופה ממנו, אולם על החברה היה לוודא טרם יציאת האוטובוס לנסיעה כי הוא כשיר ותקין להסעת נוסעים לרבות בדיקת החגורות. בעניין זה אוסיף כי לא הוצגה לי ראיה לפיה בטרם יציאת האוטובוס לנסיעה נעשתה בדיקה כזו, ועל כן אתקשה לקבל את הטענה כי ייתכן והתקלה התרחשה בעת הנסיעה והנאשמת לא יכלה לצפות זאת" (שם, בפסקה 4 לגזר הדין).

30. בנסיבות אלו, נוכח הערך המוגן שבבסיס העבירה, וכאשר במקרה של איחור בהגעתו של אוטובוס ב-12 דקות נגזר על אגד קנס של 30,000 ₪ (ראו ע"פ 2185/10 לעיל), איני רואה סיבה לקבוע כי המקרה הנוכחי חמור פחות, בוודאי לא במידה המצדיקה קנס של 5,000 ₪ בלבד.

31. לפיכך, לאחר שקילת מכלול השיקולים הצריכים לעניין, ומכיוון שערכאת הערעור אינה ממצה את חומרת הדין עם הנאשם, אני רואה לנכון לקבל את הערעור ולהחמיר את הקנס שהוטל על המשיבה כך שיעמוד על הסך של 10,000 ₪. שאר חלקי גזר הדין (המה הפיצויים לנוסעת, שערעורה של המערערת לא כלל התייחסות אליהם) יישארו ללא שינוי.

אשר על כן, החלטתי לקבל את הערעור ולהעמיד את הקנס שנגזר על המשיבה על 10,000 ₪. שאר חלקי גזר הדין יישארו ללא שינוי.

ניתנה היום, י"ב חשוון תשע"ט, 21 אוקטובר 2018, בהעדר הצדדים.